

Barmhartigheid in beeld

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e lezing: Lucas 1, 57-79

2^e lezing: Matteüs 18, 21-35

Overweging

Gemeente van Jezus,

Barmhartigheid is geen dagelijks woord. Gewoon op school, of thuis, of op straat gebruiken we dit woord eigenlijk niet. Maar de inhoud van het woord, de inhoud van het begrip barmhartigheid, komen we wel in het gewone leven tegen, iedere dag.

Barmhartigheid gebeurt wanneer je met iemand begaan bent, wanneer je iemands pijn of gemis of wanhoop in je eigen buik voelt, in je ingewanden, en dat je voor die ander iets wilt doen. Barmhartigheid gebeurt, wanneer je aandacht schenkt en hulp geeft aan iemand die het moeilijk heeft, vanuit een sterk gevoel van betrokkenheid, van medeleven.

Barmhartigheid is iets anders dan rechtvaardigheid. Want rechtvaardigheid kunnen we proberen af te dwingen. We kunnen wetten vervaardigen en formuleren wat ieders rechten zijn. We kunnen nagaan of rechten wel worden nageleefd en een rechtszaak aanspannen wanneer dat niet gebeurt. Unicef is de organisatie van de VN die op de bes springt voor kinderen van wie de rechten worden geschonden, het recht op onderwijs bijvoorbeeld, of op bescherming, of op medische zorg. En dan denk je: dat gaat vast over kinderen in landen waar oorlog is of onderdrukking of grote armoede. Maar het blijkt dat ook in ons land kinderen zijn van wie de rechten onder druk staan, zo waarschuwt Unicef. Kinderen die mishandeld worden, kinderen die in armoede leven, kinderen in asielzoekerscentra.

Rechtvaardigheid kun je proberen af te dwingen, barmhartigheid niet. Niemand kan jou straffen als je onbarmhartig bent, terwijl je je wel aan de wet houdt. Niemand kan een rechtszaak beginnen, wanneer je iemand niet vergeven wilt, of niets geeft aan een goed doel. Er bestaat zoiets als vrijheid van barmhartigheid.

Maar nu is het opvallende, dat in het filmpje - en in de gelijkennis waarop de film is gebaseerd - het oneerlijk wordt gevonden, onrechtvaardig, dat Myrthe zo onbarmhartig was om het smartphonehoesje van Zarah op te eisen, ook al had ze er recht op. Het wekt verontwaardiging. Myrthe wordt niet gestraft, dat kan niet in dit geval, maar haar vrienden willen niet meer met haar verder spelen. Wat Myrthe heel erg vindt, dat

kon je duidelijk zien.

Rechtvaardigheid en barmhartigheid liggen hier toch wel dicht bij elkaar.

Als je zelf ervaren hebt hoe goed het doet, wanneer iemand met jou begaan is, dan is het wel heel hard wanneer jij op jouw beurt ijskoud blijft, als een ander een beroep op jou doet. Dan heb je misschien wel *a brain*, maar ben je *cold as a stone and rich as the fool* waarover Birdy zingt.

De drie grote godsdiensten van het boek, het jodendom, het christendom en de islam, hebben één bepaald beeld van God met elkaar gemeen. Namelijk de gedachte, de voorstelling, dat God barmhartig is. Dat God, menselijk gesproken, een heel groot warm hart heeft.

Uit Psalm 145 bijvoorbeeld, de Psalm voor Nu die we zongen, klinkt de ervaring, of het geloof, dat *God in liefde dichtbij alle mensen is*, dat God *vergeeft, wegveegt wat wij verkeerd doen*, en dat God *helpt, als iemand valt of door het leven kromgebogen wordt*. Allemaal beelden van barmhartigheid.

Ook Zacharias en Elisabeth hebben het over Gods barmhartigheid, wanneer hun kind geboren wordt, de kleine Johannes. Kinderen krijgen is geen recht. Maar Zacharias en Elisabeth ervoeren hun kinderloosheid als een groot gemis. Dat er dan toch nog een kind komt, een kind met een bijzondere opdracht, dat zien ze als een teken, dat God met hen begaan is, en met heel het volk Israel. Een blijk van God barmhartigheid.

Die barmhartigheid wordt de rode draad door het hele kerstverhaal. Jozef, de herbergier, de wijzen uit het Oosten, zo worden zo warmhartig, zo grootmoedig als wij ons God voorstellen. Ze worden barmhartig naar Gods voorbeeld.

Barmhartigheid is niet af te dwingen. Er bestaat in de bijbel en in de kerk en in de samenleving vrijheid van barmhartig. Zelfs de ervaring, dat God barmhartig is voor ons, schept geen enkele verplichting. Barmhartig zijn is een vrije daad van menselijkheid, misschien wel geïnspireerd door het voorbeeld van God.

Amen